Gweithgaredd Dysgu

Mae'r adnodd hwn yn cynnig gweithgareddau dysgu i'ch disgyblion gan ddefnyddio Casgliad y Werin Cymru. Mae'n rhan o gyfres o dri adnodd dysgu sy'n ymwneud ag Abertawe yn y 1850au.

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau
Abertawe Oes Fictoria - Pobl a'u Pethau
Abertawe Oes Fictoria - Storïau Pobl

Cam Cynnydd 3

Teitl Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

Awdur Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru ac Amgueddfa Cymru

Cyflwyniad

Pa fath o bobl oedd yn byw ac yn gweithio yn Abertawe yng nghanol y bedwaredd ganrif ar bymtheg?

Ai tref lan môr Fictoraidd fodern, grand â'r rhwydwaith drafnidiaeth ddiweddaraf ynteu dref ddiwydiannol fyglyd, orlawn, gyda slymiau, colera a draeniau gwael oedd Abertawe? Neu rywbeth rhwng y ddau?

Mae'r ymchwiliad hwn yn defnyddio Cyfrifiad 1851 ynghyd â mapiau, ffotograffau, paentiadau, papurau newydd, hysbysebion a chyfeirlyfrau masnach. Mae'r Gweithgaredd Dysgu hwn yn un o gyfres sy'n gysylltiedig â gweithdai i ysgolion yn Amgueddfa Genedlaethol y Glannau ac Amgueddfa Abertawe ac mae'n defnyddio archifau a ffynonellau gan Wasanaeth Archifau Gorllewin Morgannwg a Llyfrgell Abertawe.

Tasgau ac Amcanion Dysgu

1. Cyfrif Pennau: cyflwyno Cyfrifiad 1851
2. Cyfrif Pennau: pwy oedd yn byw yn Abertawe ym 1851?
3. Pobl Leol a Mewnfudwyr: o ble roedd pobl yn dod?
4. Pobl wrth eu Gwaith: beth roedd pobl yn ei wneud yn Abertawe?

Bydd y disgyblion yn gallu:
Defnyddio TGCh a data i ddewis, cofnodi a threfnu gwybodaeth hanesyddol
Gofyn ac ateb cwestiynau perthnasol am y gorffennol
Gweld sut mae'r gorffennol yn cael ei gyfleu a'i ddehongli
Cyfleu syniadau, safbwyntiau a chasgliadau yn fwyfwy annibynnol gan ddefnyddio TGCh

Nodiadau'r Athrawon - Mae hwn ar ddiwedd yr adnodd dysgu hwn

Canllaw i Ddefnyddio Excel i Archwilio'r Cyfrifiad
Dyma ganllaw sylfaenol, cam wrth gam, i ddangos i athrawon sut i archwilio'r trawsgrifiadau o Gyfrifiad 1851 yn Excel – gan ddefnyddio hidlyddion, hidlyddion personol, trefnu, cyfrif ac ati.

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

Tasg 1. Cyfrif Pennau: Cyflwyniad i Gyfrifiad 1851

Beth ddigwyddodd yn Abertawe ar noson 30 Mawrth 1851?

Trafodaeth gychwynnol: Beth yw cyfrifiad? Pam rydym yn cael cyfrifiad bob deng mlynedd? Pryd mae'r un nesaf?

Edrychwch ar yr erthyglau o *The Cambrian* 21 a 28 Mawrth 1851. Beth maen nhw'n ei ddweud wrthym am y ffordd roedd gwybodaeth yn cael ei chasglu yn 1851? Beth oedd yn digwydd os nad oeddech yn llenwi'r ffurflen yn iawn? Pa gwestiynau hoffech chi eu gofyn i'r cyfrifwyr yn Abertawe?

THE CENSUS.—The enumerators will leave the [illegible]

The Cambrian 21 Mawrth 1851

https://www.casgliadywerin.cymru/items/19372

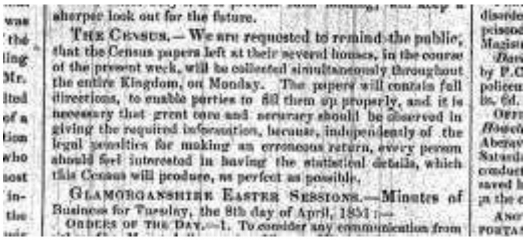

sharper look out for the future.

THE CENSUS.—We are requested to remind the public, that the Census papers left at their several houses, in the course of the present week, will be collected simultaneously throughout the entire Kingdom, on Monday. The papers will contain full directions, to enable parties to fill them up properly, and it is necessary that great care and accuracy should be observed in giving the required information, because, independently of the legal penalties for making an erroneous return, every person should feel interested in having the statistical details, which this Census will produce, as perfect as possible.

GLAMORGANSHIRE EASTER SESSIONS.—Minutes of Business for Tuesday, the 8th day of April, 1851:—

ORDERS OF THE DAY.—1. To consider any communication from

The Cambrian 28 Mawrth 1851

https://www.casgliadywerin.cymru/items/19378

Rydym wedi paratoi cyflwyniad pdf, o'r enw '**Cyfrif_pennau**' i ddangos i chi sut i ateb y cwestiynau hyn. Mae i'w weld ar wefan yr adnodd hwn. Yma, cewch gwrdd â rhai o drigolion Abertawe ym 1851, gweld y cofnod amdanynt yn y cyfrifiad a chael gwybod sut i ddarllen y cyfrifiad.

Yn olaf, edrychwch ar erthygl yn *The Cambrian*, 8 Awst 1851.
http://www.casgliadywerin.cymru/items/19377

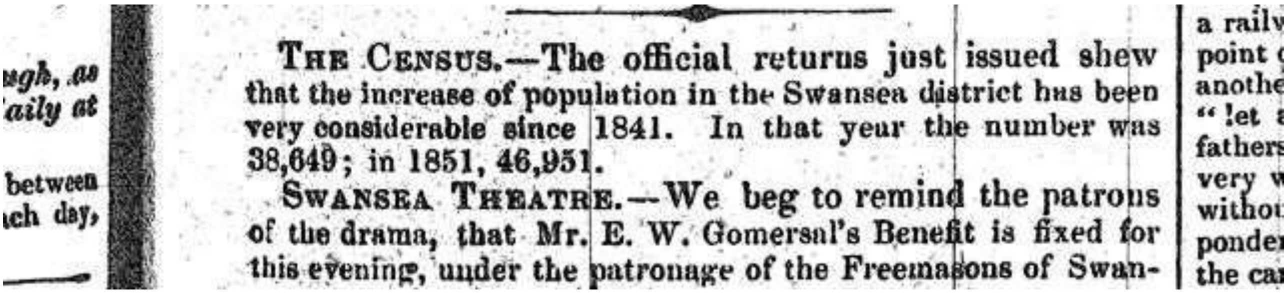

THE CENSUS.—The official returns just issued shew that the increase of population in the Swansea district has been very considerable since 1841. In that year the number was 38,649; in 1851, 46,951.

SWANSEA THEATRE.—We beg to remind the patrons of the drama, that Mr. E. W. Gomersal's Benefit is fixed for this evening, under the patronage of the Freemasons of Swan-

Faint o gynnydd a fu ym mhoblogaeth Abertawe rhwng 1841 a 1851? Faint o amser a gymerodd hi i gyfrif yr holl bennau? Cofiwch nad oedd cyfrifiaduron na chyfrifianellau i'w cael bryd hynny – roedd yn rhaid i'r holl gyfrif, cyfansymio a gwirio gael ei wneud gan ddynion a oedd yn gweithio fel clercod gan ddefnyddio dim ond pensil a phapur!

Erthyglau papur newydd a chofnodion cyfrifiad gwreiddiol

Tasg 2. Cyfrif Pennau: pwy oedd yn byw yn Abertawe ym 1851?

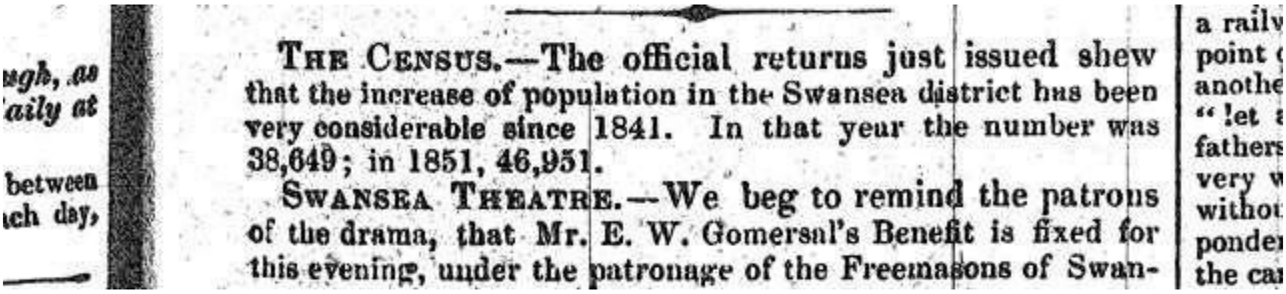
THE CENSUS.—The official returns just issued shew that the increase of population in the Swansea district has been very considerable since 1841. In that year the number was 38,649; in 1851, 46,951.

SWANSEA THEATRE.—We beg to remind the patrons of the drama, that Mr. E. W. Gomersal's Benefit is fixed for this evening, under the patronage of the Freemasons of Swan-

The Cambrian 8 Awst 1851

http://www.casgliadywerin.cymru/items/19377

Mae'r dasg hon yn defnyddio trawsgrifiadu yn Excel o Gyfrifiad 1851 ar gyfer strydoedd yng nghanol Abertawe ac, yn ddelfrydol, dylid gwneud y gwaith yn yr ystafell gyfrifiaduron (os oes un) gyda phob pâr neu grŵp o ddisgyblion yn canolbwyntio ar un stryd neu ardal.

Gallwch ddefnyddio **Taflen Weithgareddau 1** neu ei haddasu at anghenion eich disgyblion. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r cwestiynau, mae'n ofynnol i'r disgyblion ddefnyddio offer syml yn Excel fel trefnu, hidlo, canfod ac ychwanegu data. Mae'r cwestiynau mewn print italig yn cyfeirio at y cwestiynau am y data!

Ar ôl cwblhau'r Daflen Weithgareddau, cymharwch eich canfyddiadau â rhai'r grwpiau eraill. Os oes gwahaniaethau, trafodwch y rhesymau posibl. Yn olaf, rhowch grynodeb mewn grwpiau:

Beth yw'r FFEITHIAU a wyddom am y bobl yn ein stryd neu ein hardal?

Beth yw ein BARN am y bobl yn ein stryd neu ein hardal?

Beth arall hoffen ni wybod am y bobl hyn? Sut allen ni gael gwybod?

Taflen Weithgareddau 1. Mae hwn ar ddiwedd yr adnodd dysgu hwn

Trawsgrifiad Excel

Tasg 3. Pobl Leol a Mewnfudwyr: o ble roedd pobl yn dod?

Cwestiynau cychwynnol: O ble mae'r disgyblion yn y dosbarth a'u teuluoedd yn dod? Pwy sydd wedi symud bellaf i ddod yma? Os oes lle, gofynnwch i'r disgyblion osod eu hunain gyda'r rhai lleol yn y canol, gan symud tuag allan i weddill Cymru, Lloegr a'r Alban, gweddill Ewrop a gweddill y byd. Trafodwch a ydi'r disgyblion yn meddwl mai peth diweddar yw ymfudo, gyda phobl yn symud i fyw i Gymru.

Edrychwch ar gofnod cyfrifiad Bernard Henessey ym 1851. O ble ddaeth e? A'i wraig? Edrychwch ar gofnodion y bobl eraill o Abertawe rydych wedi cwrdd â nhw i weld o ble y daethant.

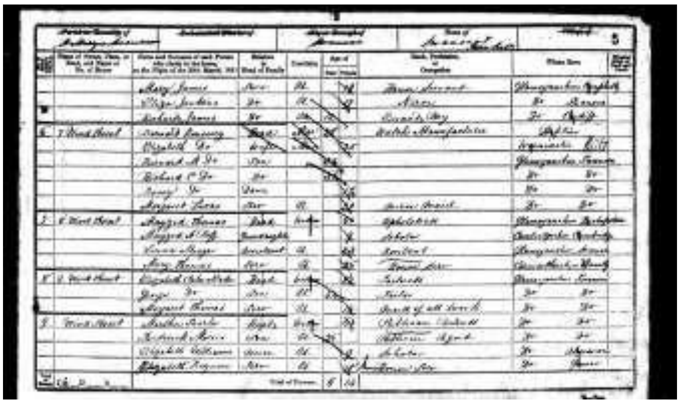

Cofnod cyfrifiad 1851 ar gyfer Bernard Henessey, 7 Wind Street

http://www.casgliadywerin.cymru/items/19518

Mae Taflen Weithgareddau 2 yn canolbwyntio ar wreiddiau trigolion Abertawe ym 1851. Mae'n edrych ar ymfudo o weddill Cymru, y Deyrnas Unedig a'r tu hwnt. Gallwch ddefnyddio'r mapiau a'r tablau i gofnodi'r data. Mae'r dasg hon hefyd yn defnyddio trawsgrifiadau Excel o Gyfrifiad 1851 ar gyfer strydoedd yng nghanol Abertawe ac, os oes modd, dylid gwneud y gwaith yn yr ystafell gyfrifiaduron gyda phob pâr neu grŵp o ddisgyblion yn canolbwyntio ar un stryd neu ardal.

Gallwch ddefnyddio **Taflen Weithgareddau 2** neu ei haddasu at anghenion eich disgyblion. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r cwestiynau, mae'n ofynnol i'r disgyblion ddefnyddio offer syml yn Excel fel trefnu, hidlo, canfod ac ychwanegu data. Mae'r cwestiynau mewn print italig yn cyfeirio at y cwestiynau am y data!

Taflen Weithgareddau 2. Mae hwn ar ddiwedd yr adnodd dysgu hwn

Trawsgrifiad Excel

Tasg 4. Pobl wrth eu Gwaith: beth roedd pobl yn ei wneud yn Abertawe?

Cwestiynau cychwynnol: Pa fath o waith sydd gan y bobl rydym wedi cwrdd â nhw hyd yma yn 1851? Ydi Jane Jones a Samuel Hughes yn nodweddiadol o weithwyr Abertawe ym 1851? Beth am Hugh Mahoney a George Grant Francis? Ydyn nhw'n nodweddiadol? Rydyn ni'n mynd i gael gwybod!

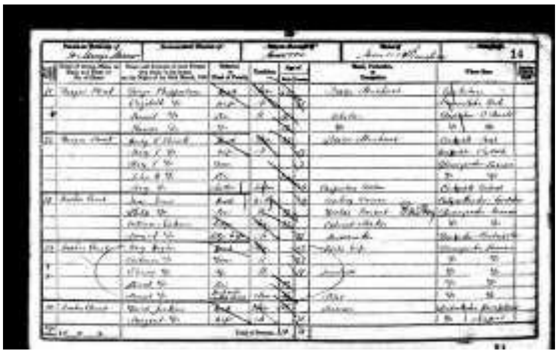

Cofnod Cyfrifiad 1851 ar gyfer Jane Jones a Samuel Hughes

http://www.casgliadywerin.cymru/items/19523

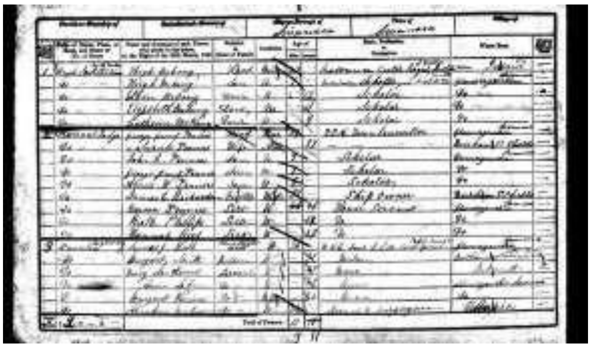

Cofnod Cyfrifiad 1851 ar gyfer Royal Institution, Burrows Lodge

https://www.casgliadywerin.cymru/items/19504

Mae'r dasg hon hefyd yn defnyddio trawsgrifiadau Excel o Gyfrifiad 1851 ar gyfer strydoedd yng nghanol Abertawe ac, os oes modd, dylid gwneud y gwaith yn yr ystafell gyfrifiaduron gyda phob pâr neu grŵp o ddisgyblion yn canolbwyntio ar un stryd neu ardal.

Gallwch ddefnyddio **Taflen Weithgareddau 3** neu ei haddasu at anghenion eich disgyblion. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r cwestiynau, mae'n ofynnol i'r disgyblion ddefnyddio offer syml yn Excel fel trefnu, hidlo, canfod ac ychwanegu data. Mae'r cwestiynau mewn print italig yn cyfeirio at y cwestiynau am y data!

Taflen Weithgareddau 3. Mae hwn ar ddiwedd yr adnodd dysgu hwn

Trawsgrifiad Excel

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

Taflan weithgareddau 1. Cyfrif Pennau – Beth all y cyfrifiad ei ddweud wrthym am y bobl oedd yn byw yng nghanol Abertawe ym 1851?

Rydym yn ymchwilio i stryd neu ardal: ______________________________

Mae pob grŵp yn edrych ar stryd neu ardal o gyfrifiad 1851. Mae Awgrymiadau ar gyfer Chwilio’r Data i’ch helpu. Ar y diwedd, gallwch gymharu’ch canfyddiadau.

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO’R DATA
CYFRIF PENNAU		
Faint o bobl oedd yn byw yn y stryd neu’r ardal hon ar noson y cyfrifiad ym 1851?		Awgrym: edrychwch ar rifau’r rhesi ar ochr chwith y daenlen a thynnu rhesi’r penynnau (rhesi 1 a 2 fel rheol) NEU i weld y cyfanswm, cliciwch ar y gell ddata gyntaf <u>o dan</u> bennawd y golofn ‘Stryd/Road’ a, gan ddal botwm y llygoden i lawr, symudwch y cyrchwr i’r gell olaf yn y golofn honno. Bydd hynny’n amlygu’r golofn. Yna, fe welwch ‘Cyfrif/Count = a chyfanswm nifer y celloedd’ yng ngwaelod y ffenest. *Cofiwch dynnu unrhyw resi gwag*
Sawl gwryw? Canran?		Hidlwch golofn G **Rhyw/Sex** – **M**, yna **Dangos y Cyfan/Show All** Cyfrifwch ganran y gwrywod
Sawl benyw? Canran?		Hidlwch golofn G **Rhyw/Sex – F,** yna **Dangos y Cyfan/Show All** Cyfrifwch ganran y benywod
Pa mor gyfartal yw nifer y gwrywod a’r benywod? Os ydynt yn anghyfartal iawn, allwch chi ddyfalu pam y gallai hyn fod?		
Sawl aelwyd sydd yn y stryd hon?		Hidlwch golofn E – **HEADS**, mae nodiadau ar ddefnyddio hidlydd i’w gweld isod. I weld y cyfanswm, cliciwch ar y gell ddata gyntaf <u>o dan</u> bennawd y golofn ‘Perthynas/Relation To’ a, gan ddal botwm y llygoden i lawr, symudwch y cyrchwr i’r gell olaf yn y golofn honno. Bydd hynny’n amlygu’r golofn. Yna, fe welwch ‘Cyfrif/Count = a chyfanswm nifer y celloedd’ yng ngwaelod y ffenest.
Rhannwch gyfanswm nifer y bobl â nifer yr aelwydydd yn y stryd. Beth yw nifer gyfartalog y bobl ar bob aelwyd?		
		DANGOS Y CYFAN

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
PLANT		
Faint o blant 12 oed ac iau sy'n byw yn y stryd hon?		Rhowch Hidlydd Personol/Custom Filter ar golofn H – **Oed/Age – Dangos rhesi lle mae'r oed yn llai na neu'n hafal i 12,** cyfrif y cyfanswm (gweler isod) **Dangos y Cyfan**
Faint o blant rhwng 5 a 12 oed sydd mewn addysg?		Rhowch Hidlydd Personol/Custom Filter ar golofn H – **Oed/Age – Dangos rhesi lle mae'r oed yn llai na neu'n hafal i 12 AC yn fwy na neu'n hafal i 5**, Hidlwch golofn I **Scholar** a **Scholar at home** **Dangos y Cyfan**
Faint o bobl ifanc dros 12 oed sydd mewn addysg?		Rhowch Hidlydd Personol ar golofn H – **Oed/Age – Dangos rhesi lle mae'r oed yn fwy na 12 AC yn llai na neu'n hafal i 20,** Hidlwch golofn I **Scholar** a **Scholar at home**
Ym 1851, nid oedd plant yn gorfod mynd i'r ysgol ac roedd y rhan fwyaf o ysgolion yn cael eu rhedeg gan Eglwys Loegr (Ysgolion Cenedlaethol) a'r capeli anghydffurfiol (Ysgolion Brutanaidd). Roedd llawer o blant yn dysgu darllen ac ysgrifennu yn yr Ysgolion Sul. Roedd teuluoedd cyfoethog yn anfon eu plant i ysgolion preifat lle'r oeddent yn talu am yr addysg neu yn eu haddysgu gartref. Doedd dim addysg gynradd wladol ar gost y wladwriaeth tan 1870. *I ba gasgliadau rydych chi'n dod am yr addysg oedd ar gael i blant a phobl ifanc yn Abertawe ym 1851 ar sail eich data?*	Cewch ddysgu mwy am addysg yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg ar Wikipedia ac addysg yng Nghymru yn http://history.powys.org.uk/history/common/edstart.html (Saesneg yn unig) ac www.visionofbritain.org.uk/atlas/nat_data_theme_page.jsp?data_theme=T_LEARN (Saesneg yn unig) Cewch weld canran y plant rhwng 5 a 14 oed oedd yn mynd i'r Ysgol Sul yn ardal Abertawe ym 1851 a faint oedd yn mynd i'r ysgolion gwirfoddol.	
		DANGOS Y CYFAN
DYNION A MENYWOD		
Sawl Penteulu yn y stryd sy'n ddyn?		Hidlwch golofn E: **HEAD** Hidlwch golofn G: **M** Defnyddiwch y llygoden i amlygu colofn G o'r gell ddata gyntaf a symudwch y cyrchwr i lawr i'r gell olaf i ddangos y cyfanswm. **Colofn G DANGOS Y CYFAN**
Sawl Penteulu sy'n fenyw?		Hidlwch golofn G: **F** Defnyddiwch y llygoden i amlygu colofn G o'r gell ddata gyntaf a symudwch y cyrchwr i lawr i'r gell olaf i ddangos y

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
		cyfanswm. **Colofn G DANGOS Y CYFAN**
A welwch chi ryw resymau pam mai'r menywod yw'r penteulu yn yr achosion hyn? A ydyn nhw i gyd yn gallu eu cynnal nhw'u hunain a'u teuluoedd?		
		Yn ôl i **DANGOS Y CYFAN**
LLETYWYR		
Faint o letywyr (*lodgers*) sydd yn y stryd?		Hidlwch golofn E: **LODGER**
Faint o'r lletywyr sy'n fenywod?		Hidlwch golofn E: **LODGER** Hidlwch golofn G: **F**
Faint o'r lletywyr sy'n ddynion?		Hidlwch golofn E: **LODGER** Hidlwch golofn G: **M**
Sawl un o aelwydydd y stryd sydd â lletywyr?		Hidlwch golofn E: **LODGER**. Edrychwch ar y 'Rhif/Schedule No.' yng Ngholofn B a mynd ati i gyfri'r gwahanol 'Rifau/Schedule Nos'. Mae gan bob aelwyd Rif gwahanol.
Edrychwch i weld o ble mae'r lletywyr yn dod. Ydi'r rhan fwyaf o'r lletywyr yn dod o'r tu allan i Abertawe?		
Defnyddiwch y Rhifau/Schedule Nos i ddod o hyd i'r tŷ sydd â'r nifer fwyaf o letywyr yn y stryd. Os oes nifer o'r rhain, dewiswch yr un sydd â'r nifer fwyaf o bobl ar yr aelwyd. Beth yw'r cyfeiriad? Faint o bobl sy'n byw ar yr aelwyd, yn cynnwys y lletywyr?		Edrychwch ar y rhifau yng Ngholofn B. Dewiswch yr un sydd â'r nifer fwyaf o letywyr a nodi'r 'Rhif/Schedule No.' Yna, ewch yn ôl i'r saethau hidlo ar golofn E a Dewis **DANGOS Y CYFAN/SHOW ALL**. Nawr Hidlwch golofn B gan ddefnyddio'r Rhif/Schedule No. a bydd yr aelwyd sydd â'r nifer fwyaf o letywyr yn ymddangos.
A oes rhyw gysylltiad rhwng y lletywyr a'r teulu? Os oes, rhowch fanylion: 1. Gwaith? 2. Ardal enedigol?		
A yw pobl sy'n gwneud gwaith penodol yn fwy tebygol o fod yn lletywyr? Rhowch enghreifftiau.		
		Yn ôl i **DANGOS Y CYFAN**

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
GWEISION A MORYNION		
Faint o weision a morynion (*servants*) sy'n byw ac yn gweithio yn y stryd?		Hidlwch golofn E: **SERVANT** Cyfrifwch fel uchod
Ai gwrywaidd ynteu benywaidd yw'r rhan fwyaf o'r gweision a'r morynion?		
A ydi'r gweision/morynion yn fwyaf tebygol o fod yn briod ynteu'n ddibriod?		
Faint yw oedran y gwas/forwyn ieuengaf?		Colofn H Bydd **Trefnu o'r Lleiaf i'r Mwyaf/Sort Ascending** yn rhestru'r gweision/morynion yn eu trefn o'r ieuengaf i'r hynaf
Faint yw oedran y gwas/forwyn hynaf?		
Sylwch ar y gwahanol fathau o weision/forynion a nodir!		**Er mwyn <u>dadwneud y TREFNU/SORT</u>** a mynd yn ôl at yr wybodaeth wreiddiol, Hidlwch golofn M **Trefnu o'r Lleiaf i'r Mwyaf/Sort Ascending neu'r** ddewislen **GOLYGU/EDIT – DADWNEUD TREFNU/UNDO SORT**
		Colofn E: Yn ôl i **DANGOS Y CYFAN**
TEULUOEDD		
Chwiliwch am deuluoedd yn y stryd sydd â 6 neu fwy o blant yn byw gartref. Faint o deuluoedd a welwch â 6 neu fwy o blant?		Sgroliwch i lawr y rhestrau llawn gan edrych ar niferoedd y meibion a'r merched. Gallwch ddefnyddio'r offeryn amlygu i amlygu'r teuluoedd hyn wrth i chi ddod o hyd iddynt.
Beth rydych chi'n sylwi arno ynglŷn ag oedrannau'r plant?		
Edrychwch ar waith y tad ac a oes rhai o'r plant yn gweithio hefyd.		

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
Ar sail gwaith y tad/incwm y teulu, ydych chi'n meddwl bod y teuluoedd hyn yn debygol o fod yn dlotach neu'n gyfoethocach na theuluoedd llai o faint?		
		Yn ôl i **DANGOS Y CYFAN**
POBL HŶN		
Pa mor hen yw'r dyn hynaf?		Hidlwch golofn G: **M** yna colofn H: **Trefnu o'r mwyaf i'r lleiaf/Sort descending**
Faint o ddynion sydd yn eu 90au? 80au? 70au?		DEWISLEN **GOLYGU/EDIT – DADWNEUD TREFNU/UNDO SORT neu** Hidlwch Gol: M **Trefnu o'r Lleiaf i'r Mwyaf/Sort Ascending**
Pa mor hen yw'r fenyw hynaf?		Hidlwch golofn G: **F** yna colofn H **Trefnu o'r Mwyaf i'r Lleiaf/Sort descending**
Faint o fenywod sydd yn eu 90au? 80au? 70au?		DEWISLEN **GOLYGU/EDIT – DADWNEUD TREFNU/UNDO SORT neu** Hidlwch golofn M **Trefnu o'r Lleiaf i'r Mwyaf/Sort Ascending**
A oes gwahaniaeth yn nisgwyliad oes dynion a menywod ar sail y ffigurau hyn?		
A ydi'r rhan fwyaf o'r bobl rhwng 60 a 90 oed yn gweithio? Os oes termau sy'n ddieithr i chi (e.e. Annuitant) chwiliwch am yr ystyr ar y we.		Rhowch Hidlydd Personol/Custom Filter ar golofn H: **Dangos rhesi lle mae'r oed yn fwy na neu'n hafal i 60** Sylwch: Nid yw pobl a nodir fel 'Living on their own means', 'Pensioners', 'Annuitants' a 'Fund Holders' yn cyfrif fel pobl sy'n gweithio.
Sut mae'r bobl hŷn yn eu cynnal eu hunain? Sylwch: Nid oedd pobl hŷn yn cael pensiwn gan y wladwriaeth ym 1851.		
		DANGOS Y CYFAN

Taflan weithgareddau 2. Pobl Leol a Mewnfudwyr: Beth all y Cyfrifiad ei ddweud wrthym am wreiddiau'r bobl oedd yn byw yn Abertawe ym 1851?

Rydym yn ymchwilio i stryd neu ardal: ______________________________

Ym 1801, tref fechan o 6099 o bobl oedd Abertawe. Erbyn 1841 roedd poblogaeth y fwrdeistref wedi mwy na threblu i 20,152. Erbyn Cyfrifiad 1851, roedd dros 46,000 o bobl yn Abertawe a'r cylch a thua 20,000 yn y dref. O ble y daeth yr holl bobl hyn? Bydd pob grŵp yn edrych ar stryd neu ardal o Gyfrifiad 1851. Ar y diwedd, gallwch gymharu'ch canfyddiadau.

Tabl 2.1

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
POBL LEOL A MEWNFUDWYR		
Faint o bobl yn y stryd gafodd eu geni yn Abertawe?		Hidlwch golofn J a K: **Glamorgan Swansea** Nodwch y cyfanswm yn Nhabl 2.2 isod
Pa ganran o holl bobl y stryd gafodd eu geni yn Abertawe?		Edrychwch ar y cyfanswm o'ch ateb cyntaf. Cyfrifwch y ganran.
Faint o bobl gafodd eu geni y tu allan i Abertawe?		Tynnwch nifer y bobl a aned yn Abertawe o'r cyfanswm.
Faint o bobl gafodd eu geni y tu allan i Forgannwg?		Hidlwch golofn J: **Glamorgan** Tynnwch nifer y bobl a aned ym Morgannwg o'r cyfanswm.
Pa ganran gafodd eu geni y tu allan i Forgannwg?		Edrychwch ar y cyfanswm o'ch ateb uchod. Cyfrifwch y ganran.
Faint o'r bobl oedd yn byw yn Abertawe gafodd eu geni yn siroedd eraill Cymru yn cynnwys Sir Fynwy (ond nid Morgannwg)?		Defnyddiwch golofn J i ddewis pob un o siroedd Cymru. Gyda'r cyrchwr ar y rhes uchaf (o dan res y pennyn) amlygwch bob rhes yng ngholofn J. Ar y bar olaf yng ngwaelod y ffenest, fe welwch Cyfrif/Count = * gan ddangos nifer y bobl. Os nad yw Cyfrif/Count i'w weld, ewch i ExcelNotes. Rhowch y cyfansymiau ar y map o hen siroedd Cymru yn y ffeil Adnoddau.
A oedd y bobl oedd yn byw yng nghanol Abertawe ym 1851 yn fwy tebygol o fod wedi'u geni yn Abertawe NEU mewn rhan arall o Gymru NEU y tu allan i Gymru?		

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
		DANGOS Y CYFAN/SHOW ALL
MEWNFUDWYR AC YMWELWYR		
Faint o'r bobl yn eich stryd chi gafodd eu geni y tu allan i Gymru ond mewn rhan arall o'r Deyrnas Unedig?		Sgroliwch i lawr restr y gwymplen hidlo ar gyfer Col. J a dewis hidlyddion ar gyfer lleoedd y tu allan i Gymru ond yn y Deyrnas Unedig. Nodwch y cyfrif ar waelod y dudalen ar gyfer pob grŵp. Ysgrifennwch y niferoedd yn Nhabl 2.2.
Faint o'r bobl yn eich stryd chi gafodd eu geni y tu allan i Brydain?		Sgroliwch i lawr restr y gwymplen hidlo ar gyfer Col. J a dewis hidlyddion ar gyfer llefydd y tu allan i'r Deyrnas Unedig. Chwiliwch am y lle pellaf o Gymru.
Lle gawson nhw'u geni? Llanwch Dabl 2.3 isod.		
Pwy sydd wedi symud bellaf i'ch stryd chi?	Chwiliwch am y wlad y daethant ohoni mewn atlas neu ar *Google Maps* http://maps.google.com/ (Saesneg yn unig) – gallwch hyd yn oed ddefnyddio Google Maps i weld pa ffordd y gallent fod wedi dod a faint o filltiroedd fyddai rhai o'r teithiau heddiw e.e. mae taith o tua 260 milltir o Gorc, Iwerddon i Abertawe! Os nad ydych wedi clywed am y wlad neu os nad yw'n bodoli erbyn hyn, chwiliwch amdani ar y rhyngrwyd a chwiliwch i weld sut wlad oedd hi rhwng 1800 a 1850.	
Tybed sut gyrhaeddon nhw Abertawe? Meddyliwch pa ddulliau teithio oedd ar gael ganol y bedwaredd ganrif ar bymtheg.	Pan fyddwch yn edrych ar y wlad ar Google Maps ac yn chwyddo allan fel y gallwch weld Cymru hefyd, ceisiwch feddwl ar hyd pa ffordd y byddai'r ymfudwr wedi dod i Abertawe.	
Allwch chi weld ai gyda'u teulu ynteu ar eu pen eu hunain y daethon nhw yma?		
Allwch chi weld a oedd pobl a aned mewn gwledydd tramor yn dueddol o briodi pobl leol ynteu aros yn eu cymunedau eu hunain?		
		DANGOS Y CYFAN

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

Tabl 2.2 Defnyddiwch y tabl hwn i gofnodi lle cafodd y bobl yn eich stryd/heol/lôn eu geni. Defnyddiwch liw glas ar gyfer gwrywod a lliw coch ar gyfer benywod.

Lle cafodd y bobl oedd yn byw yn Abertawe ar 30 Mawrth 1851 eu geni						
ABERTAWE	Gweddill MORGANNWG heb gynnwys Abertawe	Gweddill CYMRU	LLOEGR	IWERDDON	YR ALBAN	DRAMOR
Cyfanswm	Cyfanswm	Cyfanswm	Cyfanswm	Cyfanswm	Cyfanswm	Cyfanswm

Tabl 2.3 Cofnodwch wybodaeth am y bobl oedd yn byw yn eich stryd ym 1851 ac a aned y tu allan i'r Deyrnas Unedig. Os nad oes swydd wedi'i chofnodi, rhestrwch y plant a'r gwragedd priod yn ôl swydd eu tad/gŵr fel isod.

Enw'r Stryd/Lôn/Heol			
Gwryw (M) / Benyw (F)	**Swydd y mewnfudwr**	**Lle cafodd ei (g)eni – Gwlad a thref neu ardal os gwyddoch**	**Tua pryd y daeth i Gymru?** *(gweler y nodyn isod)*
e.e. F	*Wife of clockmaker*	*Gwlad Pwyl*	*Cyn 1842*

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

Enw'r Stryd/Lôn/Heol			
Gwryw (M) / Benyw (F)	**Swydd y mewnfudwr**	**Lle cafodd ei (g)eni – Gwlad a thref neu ardal os gwyddoch**	**Tua pryd y daeth i Gymru?** *(gweler y nodyn isod)*

Pryd ddaethon nhw i Gymru? Chwiliwch am gliwiau yn oedran a mannau geni'r plant. Er enghraifft, mae'n debygol y byddai dyn o dramor oedd yn briod â menyw o Abertawe wedi cyrraedd Prydain cyn cwrdd â hi a'i phriodi. Bydd oedran y plant yn rhoi syniad i ni tua phryd yr oedd hyn. Os oedd y gŵr a'r wraig wedi'u geni y tu allan i Brydain, bydd oedran a mannau geni'r plant yn awgrymu pryd y cyrhaeddodd y cwpwl i Brydain. Ni fydd modd dyfalu pryd y cyrhaeddodd mewnfudwyr dibriod sydd ddim yn rhan o deulu.

Preswylydd neu ymwelydd? Roedd Abertawe'n dref borthladd ac felly mae'n debygol y byddai morwyr o dramor yn aros am ychydig yn y dref ar noson y Cyfrifiad. Edrychwch ar y rhestr yn Nhabl 2.3 eto i weld a allwch ganfod pwy oedd yn byw yn y dref a phwy oedd yn ymweld am gyfnod byr.

Allwn ni ddysgu rhagor? Dydi hi ddim bob amser yn hawdd dysgu mwy am y bobl yn eich stryd a gafodd eu geni y tu allan i'r Deyrnas Unedig. Doedd crefydd ac iaith ddim yn cael eu cofnodi yng Nghyfrifiad 1851. Mae'n debygol mai Iddewon oedd rhai o'r bobl o'r hyn sy'n cael ei gyfrif fel 'Ewrop' erbyn hyn. Edrychwch ar y gwefannau hyn i weld tybed ai Iddewon oedd rhai o bobl eich stryd chi a aned dramor. Ar gyfer Iddewon - www.jgsgb.org.uk/ a www.jewishgen.org/databases/uk/walescen.htm (Saesneg yn unig).

Taflan weithgareddau 3. Pobl wrth eu Gwaith – Beth all y cyfrifiad ei ddweud wrthym am y bobl oedd yn byw ac yn gweithio yng nghanol Abertawe ym 1851?

Rydym yn ymchwilio i stryd neu ardal: ______________________________

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
OEDRAN GWEITHIO		
Faint o fechgyn sydd rhwng 10 ac 20 oed? Faint o'r rhain sydd mewn addysg (*scholars*)? Faint o'r rhain sydd mewn gwaith cyflogedig? Pa ganran o'r merched rhwng 10 ac 20 oed sydd mewn gwaith cyflogedig?		Hidlwch golofn G: **M** Rhowch hidlydd personol/custom filter ar: colofn H **10-20 (yn fwy na neu'n hafal i 10 AC yn llai na neu'n hafal i 20) –** amlygwch y golofn a **Cyfrif** Hidlwch golofn I: **Scholar** a **Scholar at home** ac yna colofn I **DANGOS Y CYFAN** Colofn I **Dangos Ddim yn Wag/Show NonBlanks** (gwaelod y gwymplen) **–** tynnwch **Scholars** **DANGOS Y CYFAN**
Faint o ferched sydd rhwng 10 ac 20 oed? Faint o'r rhain sydd mewn addysg (*scholars*)? Faint o'r rhain sydd mewn gwaith cyflogedig? Pa ganran o'r merched rhwng 10 ac 20 oed sydd mewn gwaith cyflogedig?		Hidlwch golofn G: **F** Rhowch hidlydd personol/custom filter ar: golofn H **10-20 (yn fwy na neu'n hafal i 10 AC yn llai na neu'n hafal i 20)** – amlygwch y golofn a **Cyfrif** Hidlwch golofn I: **Scholar** a **Scholar at home** ac yna colofn **I DANGOS Y CYFAN** Colofn I **Dangos Ddim yn Wag/Show NonBlanks –** tynnwch **Scholars** **DANGOS Y CYFAN**
Os oes gwahaniaeth rhwng y bechgyn a'r merched, allwch chi awgrymu pam?		
Ar sail hyn, beth oedd oedran y rhan fwyaf o ddynion a merched ifanc yn dechrau gweithio yn y 1850au yn Abertawe?		
Pwy yw'r dyn hynaf sy'n gweithio (ddim yn '*retired*', '*fund holder*' nac yn '*annuitant*')? Rhowch ei enw, ei oedran a'i waith		Hidlwch golofn G: **M** yna colofn H: **Sort descending**
Pwy yw'r bachgen ieuengaf? Rhowch ei enw, ei oedran a'i waith		**Er mwyn dadwneud y trefnu** a mynd yn ôl at yr wybodaeth wreiddiol, Hidlwch golofn **M Trefnu o'r Lleiaf i'r Mwyaf/Sort Ascending neu'r** ddewislen **GOLYGU/EDIT – DADWNEUD TREFNU/UNDO SORT**

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
Pwy yw'r fenyw hynaf sy'n gweithio (ddim yn '*retired*', '*fund holder*' nac yn '*annuitant*')? Rhowch ei henw, ei hoedran a'i gwaith		Hidlwch golofn G: **F** yna colofn H: **Trefnu o'r Mwyaf i'r Lleiaf/Sort descending**
Pwy yw'r ferch ieuengaf? Rhowch ei henw, ei hoedran a'i gwaith		**Er mwyn dadwneud y trefnu** a mynd yn ôl at yr wybodaeth wreiddiol, Hidlwch golofn **M Trefnu o'r Lleiaf i'r Mwyaf/Sort Ascending** neu'r ddewislen **GOLYGU/EDIT – DADWNEUD TREFNU/UNDO SORT**
Ar sail hyn, ydych chi'n credu bod yna oedran ymddeol ar gyfer dynion a menywod yn y 1850au? Pryd roedd pobl yn rhoi'r gorau i weithio?		
		Yn ôl i **DANGOS Y CYFAN**
MENYWOD		
Faint o ferched a menywod sy'n byw yn y stryd?		Hidlwch golofn G: **F** Amlygwch y golofn ac fe welwch **Cyfrif/Count**
Faint o'r rhain dros 10 oed sydd â swydd wedi'i rhestru?		Rhowch Hidlydd Personol/Custom Filter ar golofn H **Oedran yn fwy na 10** yna Gol. I **Dangos Ddim yn Wag/Show NonBlanks** (gwaelod y gwymplen). Cyfrifwch nhw fel uchod.
Faint o'r rhain sy'n fenywod priod?		Hidlwch golofn F **Married**
Darllenwch y rhestr o swyddi. Oes swydd gan y menywod priod hyn <u>i gyd</u> mewn gwirionedd? MEDDYLIWCH! Beth mae hyn yn ei ddweud wrthych am gyfleoedd gwaith ar gyfer menywod priod ym 1851? NEU efallai nad oedd y cyfrifwr yn cydnabod gwaith menywod. Er enghraifft, mae'n debygol y byddai gwragedd y tafarnwr neu ddyn y siop tybaco yn gweithio yn y dafarn neu'r siop gyda'i gŵr.		Colofn F **DANGOS Y CYFAN**
Gyda data colofn G wedi'i amlygu, sgroliwch i lawr swyddi'r holl fenywod. Efallai yr hoffech ddefnyddio'r tabl ar wahân, Gwaith Menywod (isod) i gofnodi'r mathau o waith oedd gan fenywod. Beth yw'r tri math mwyaf cyffredin o waith ar gyfer menywod a merched y stryd? A oes un sydd fwyaf cyffredin?		Sgroliwch i lawr y rhestr yng Nghol. G a dewis hidlyddion ar gyfer y swyddi mwyaf cyffredin, yn eich barn chi. Os yw data Col. G wedi'i amlygu, bydd y Cyfrif yn ymddangos ar waelod y ffenest bob tro Colofn I **DANGOS Y CYFAN**
Faint o fenywod sy'n weddwon yn eich stryd chi?		Hidlwch golofn F **Widow. Cyfrifwch** fel uchod ***DANGOS Y CYFAN***

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

	DATA	AWGRYMIADAU AR GYFER CHWILIO'R DATA
Os yw menyw'n weddw, ydi hi'n fwy tebygol o fod yn gweithio?		Efallai yr hoffech sgrolio i lawr trwy'r daflen gyfan i edrych ar aelwydydd neu deuluoedd y gweddwon i weld sut roedden nhw'n cael eu cynnal.
Os nad ydynt yn gweithio, sut maent yn cael eu cynnal?		
		Yn ôl i **DANGOS Y CYFAN**
SWYDDI DIRGEL		
Chwiliwch am o leiaf dair swydd yng Ngholofn I nad ydych wedi clywed amdanynt o'r blaen a defnyddiwch y rhyngrwyd i gael gwybod beth mae'r person hwnnw'n ei wneud. Os nad ydych chi'n gallu dod o hyd i'r swydd, ceisiwch ddyfalu! Gall rhai o'r rhain eich helpu â'r cwestiynau nesaf! 1. 2. 3.	Cwymplen hidlo colofn I. Gwefannau: http://rmhh.co.uk/occup/ http://www.worldthroughthelens.com/family-history/old-occupations.php http://www.onealwebsite.com/oldoccs.htm http://www.genuki.org.uk/big/Occupations.html (Saesneg yn unig) Gall Wicipedia helpu hefyd. Dydi'r gwefannau hyn ddim yn dangos y swyddi i gyd. Efallai y bydd angen i chi wneud rhagor o waith ymchwil. Cofiwch hefyd fod llawysgrifen y cyfrifwr yn anodd ei darllen weithiau ac efallai nad yw'r holl swyddi wedi'u trawsgrifio'n iawn.	
Ydych chi'n meddwl mai stryd o dai ynteu stryd o fusnesau oedd hon yn bennaf? Neu gyfuniad o'r ddau?		

Abertawe Oes Fictoria - Cyfrif Pennau

PA WAITH OEDD MENYWOD YN EI WNEUD? Ydi'r cyfrifiad yn gallu helpu?
Gallwch roi'r hidlydd ar swyddi (*occupation*) i weld pa fath o waith roedd menywod yn ei wneud. Llanwch y tabl isod:

GRŴP GALWEDIGAETHOL	IS-GRŴP GALWEDIGAETHOL	NIFER
ADDYSG	Athrawes e.e. *teacher, school mistress, governess*	
GWEINI (mewn tŷ preifat)	*Housemaid, domestic, laundress, cook, nurse, nursemaid, charwoman, servant, housekeeper, house servant*	
Â GOFAL AM SIOP NEU FUSNES	*Draper, grocer, manager, dealer, bookseller, fruiterer, stationer, confectioner*	
GWEITHIO MEWN SIOP, TAFARN NEU WESTY	*Shop assistant, barmaid, waitress, chambermaid, cook, kitchenmaid*	
Â GOFAL AM DAFARN NEU WESTY	*Innkeeper, publican, keeper of porter stores, hotel keeper*	
GWAITH Â SGIL	*Milliner, dressmaker, upholsteress, tailoress*	
DYSGU CREFFT	*Apprentice*	
GWEITHIO I RYWUN MEWN BUSNES	*Assistant*	
AMAETHYDDIAETH	*Farmer*	
CADW LLETYWYR NEU'N BERCHEN AR EIDDO	*Proprietor, Lodging House Keeper*	
ARALL	Unrhyw waith arall	
DIM GWAITH	*Living on own means, annuitant, retired, Lady, Fund Holder, scholar*	
DIM GWAITH	Dim swydd wedi'i rhestru ar y cyfrifiad	

Nodiadau i athrawon – Defnyddio Microsoft Excel gyda'r cyfrifiad

Pethau y gallwch eu gwneud gyda rhestr neu ddalen data Excel fel manylion cyfrifiad 1851 ar gyfer rhannau o Abertawe:

- Cuddio colofnau data nad oes arnoch mo'u hangen
- Rhoi'r rhestr yn nhrefn yr wyddor, yn nhrefn rhifau neu mewn trefn bersonol
- Dangos is-set o resi trwy hidlo i gael gweld dim ond y data o'ch dewis
- Cael cyfrif o'r data a hidlwyd

CUDDIO COLOFNAU NAD OES ARNOCH MO'U HANGEN:
Gallwch guddio colofnau o ddata nad oes arnoch mo'u hangen. Mae hyn yn gwneud y dalenni gwaith yn symlach ar gyfer y myfyrwyr. Gallwch wneud hyn cyn y dosbarth fel mai dim ond y data sy'n berthnasol i'w gwaith y mae'r myfyrwyr yn eu gweld.

I WNEUD HYN:
Dewiswch y golofn ddiangen trwy glicio ar frig y golofn a bydd yn newid lliw. I ddewis mwy nag un golofn, daliwch y fysell Control i lawr wrth i chi glicio ar frig y golofn nesaf. Bydd pob un a ddewisir yn cael ei hamlygu. Pan fyddwch wedi dewis y colofnau i'w cuddio, ewch i'r ddewislen **FFORMATIO**. Dewiswch yr is-ddewislen **COLOFN** a chlicio ar **CUDDIO**. Bydd y colofnau a ddewiswyd yn diflannu. Gallwch wneud yr un peth â rhesi. Er mwyn adfer y data a guddiwyd, gwnewch yr un peth ond cliciwch ar **DATGUDDIO** a bydd y golofn/rhes yn ailymddangos.

MODD HIDLO:
Gallwch chi a'ch myfyrwyr ddefnyddio hwn i hidlo'r data. Mae'r camau isod i gyd yn haws os ewch i'r **MODD HIDLO** o'r dechrau.

I WNEUD HYN:
Yn gyntaf, cliciwch ar y Rhes Pennyn (sy'n dechrau â **ROAD**) ac fe gaiff ei hamlygu. Yna, ewch i'r ddewislen **DATA** a'r is-ddewislen **HIDLO** a chlicio ar **AWTO HIDLO**. Bydd saethau duon yn ymddangos ar frig y colofnau fel cwymplen (gweler Ffig. 1 isod). Mae'r saethau duon a'r tag **Modd Hidlo/Filter Mode** yng nghornel chwith isaf y ffenestr (gweler Ffig. 10 isod) yn dangos bod y modd hidlo ymlaen.

I DREFNU'R RHESTR:
Yn nhrefn yr wyddor (e.e. yn ôl Cyfenw): Mae sawl ffordd o wneud hyn. Y ffordd hawsaf yw mynd i'r Modd Hidlo (gweler uchod).

Yn awr, cliciwch ar saethau duon y golofn ddata rydych am ei threfnu e.e. Cyfenwau. Bydd cwymplen hidlo'n ymddangos â **TREFNU O A i Z** fel y dewis cyntaf. Cliciwch ar hwnnw. Er mwyn adfer y data gwreiddiol, cliciwch ar **DANGOS Y CYFAN**.

Ffig. 1

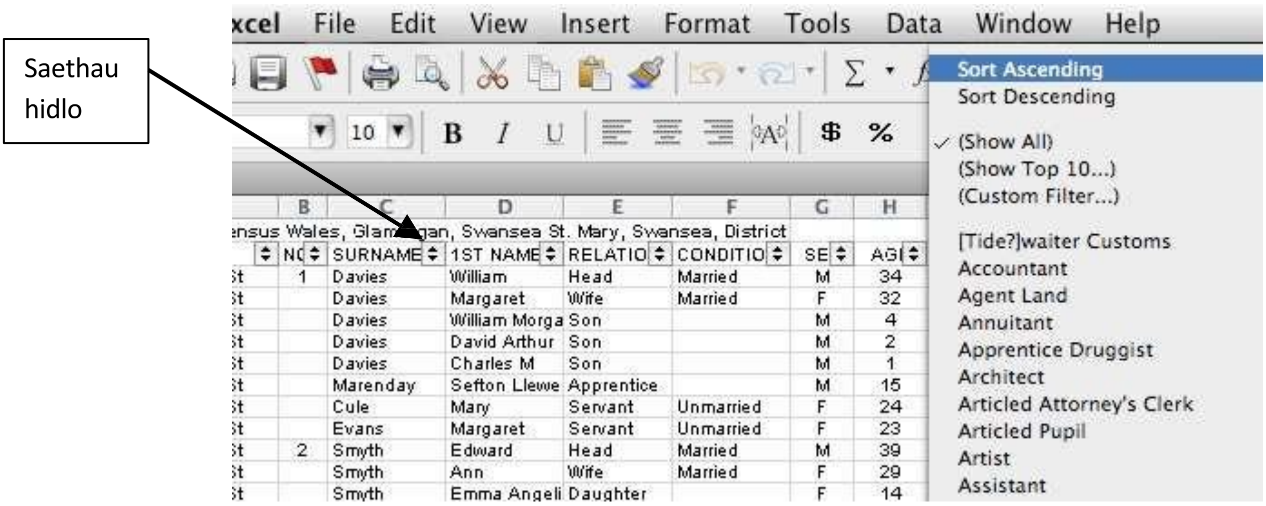

Neu gallwch glicio ar gell yn y golofn rydych am ei threfnu ac yna fynd i'r ddewislen **DATA** a dewis **TREFNU**. Bydd ffenestr **TREFNU** (gweler isod) yn ymddangos i ddangos y data rydych wedi dewis eu trefnu ac yn cynnig y dewisiadau **TREFNU A i Z** neu **TREFNU Z i A**. **Cliciwch IAWN.** Dewiswch **DAD-WNEUD** o'r ddewislen **GOLYGU** i adfer y rhestr wreiddiol.

Ffig. 2

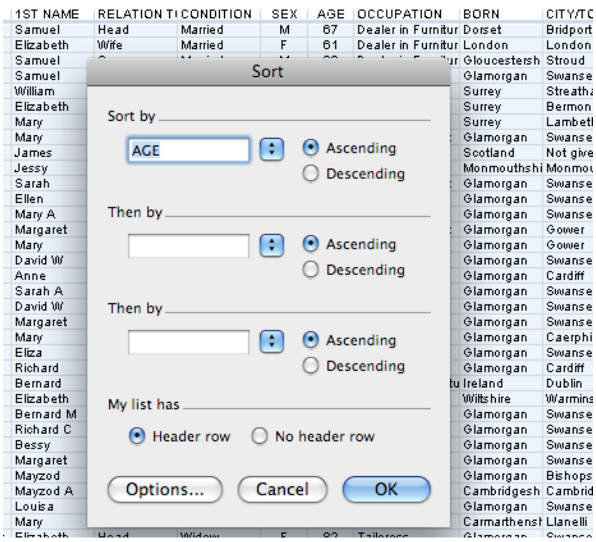

I HIDLO DATA:

Er mwyn trefnu data i weld yr hyn y mae arnoch ei angen yn unig (e.e. Pennau Teuluoedd yn unig), yn gyntaf cliciwch ar y Rhes Pennyn (sy'n dechrau â **ROAD**), yna ewch i'r ddewislen **DATA**, yr is-ddewislen **HIDLO** a chlicio ar **AWTO HIDLO**. Bydd saethau duon yn ymddangos ar frig y colofnau fel cwymplen. Pan gliciwch ar un o'r rhain (e.e. Relations to Head), bydd cwymplen â'r holl dermau yn y golofn honno'n ymddangos. Yna, dim ond y data y dymunwch eu gweld fydd i'w gweld ar y daflen waith – hynny yw, yr holl Bennau Teuluoedd. Bydd saethau'r colofnau a hidlwyd yn las. Yna, os byddwch am weld faint ohonynt sy'n fenywod, gallwch hidlo eto. Cliciwch ar **SEX** a dewis **FEMALE** o'r gwymplen.

Ffig. 3

Saethau hidlo

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ROAD	NC	SURNAN	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN
14	Wind St	4	Nash	Ellen	Head	Unmarriec	F		Fruiterer	Glamorganshire	Swansea
32	8 Wind St	7	Thomas	Mayzod	Head	Widow	F	61	Upholsterer	Glamorganshire	Bishopston
36	9 Wind St	8	Cadwallade	Elizabeth	Head	Widow	F	82	Tailoress	Glamorganshire	Swansea
39	Wind St	9	Searle	Martha	Head	Widow	F	63	Publican business	Glamorganshire	Swansea
63	14 Wind St	12	Brace	Elizabeth	Head	Unmarriec	F	24	Milliner	Gloucestershire	Lydney
111	Wind St	19	Worth	Susan	Head	Unmarriec	F	38	Keeper of porter sto	Cornwall	Fowey
133	Wind St	23	Jenkins	Eliza H	Head	Unmarriec	F	50	Bookseller and stati	Worcestershire	Not given
151	Wind St	26	Havard	Rachael	Head	Unmarriec	F	24	Grocer	Glamorganshire	Swansea
187	Wind St	31	Haines	Elizabeth	Head	Widow	F	52	Inn keeper	Devonshire	Devonport
199	Wind St	34	Brown	Sarah	Head	Widow	F	56	Fruiterer	Glamorganshire	Swansea
202	Wind St	35	Allen	Mary E	Head	Widow	F	45	Lodging house keep	Glamorganshire	Swansea
237	Wind St	40	Jenkins	Mary	Head	Widow	F	69	Proprietor of houses	Glamorganshire	Llansamlet
257	Wind St	43	Mason	Mary	Head	Unmarriec	F	36	Confectioner	Monmouthshire	Monmouth
259	50 Wind St	44	Jancey	Mary	Head	Unmarriec	F	36	Hotel keeper	Bristol	Bristol
268	Wind St	45	Jenkins	Margaret	Head	Widow	F	78		Devonshire	Topsham
277	Wind St	48	Coates	Elizabeth P	Head	Married	F	37	Tobacconists wife	Bristol	St Nicholas
311	Wind St	55	Gregory	Ann	Head	Widow	F	40	Publican	Cardiganshire	Cardigan
340											

I fynd yn ôl i'r daflen ddata wreiddiol, cliciwch ar y ddewislen **DATA** ac yna ddewis **DANGOS Y CYFAN** o'r gwymplen. Pryd bynnag y dangosir y saethau ar frig y colofnau, gallwch hidlo'r data. Gallwch drefnu yn ôl:

Cyfenw e.e. EVANS

Ffig. 4

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ROAD	NC	SURNAN	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN
18	Wind St	5	Evans	David W	Head	Married	M	31	General draper	Glamorganshire	Swansea
19			Evans	Anne	Wife	Married	F	31		Glamorganshire	Cardiff
20			Evans	Sarah A	Daughter		F	5	Scholar	Glamorganshire	Swansea
21			Evans	David W	Son		M	3		Glamorganshire	Swansea
22			Evans	Margaret	Daughter		F	1		Glamorganshire	Swansea
103			Evans	Jane	Servant	Unmarriec	F	29	Cook	Glamorganshire	Swansea
172	Wind St	29	Evans	William	Head	Married	M	47	Block maker	Glamorganshire	Swansea
173			Evans	Ann	Wife	Married	F	48		Glamorganshire	Swansea
174			Evans	William	Son	Unmarriec	M	22	Ship carpenter	Glamorganshire	Swansea
175			Evans	John	Son	Unmarriec	M	19	Ship carpenter	Glamorganshire	Swansea
176			Evans	Catherine	Daughter	Unmarriec	F	16	Dress maker	Glamorganshire	Swansea
177			Evans	Thomas	Son		M	15	Block maker	Glamorganshire	Swansea
178			Evans	David M	Son		M	11	Scholar	Glamorganshire	Swansea
201			Evans	Ann	Servant	Unmarriec	F	24	House servant	Carmarthenshire	Carmarthen
310			Evans	Henry	Journeyman	Unmarriec	M	20	Cordwainer	Pembrokeshire	Lawrenny

Perthynas a Phen y Teulu e.e. HEAD neu WIFE neu BOARDER neu LODGER

Ffig. 5

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
1	ROAD	NC	SURNAN	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN	Colu
43			Goodwin	John	Lodger	Unmarriec	M	41	Coach guard	Cambridgeshire	Thorny Abbey	
96			Dalton	Margaret	Lodger	Unmarriec	F	50	Independent lady	Glamorganshire	Swansea	
99			Denston	Ann	Lodger	Unmarriec	F	85	Fund holder	Shropshire	Not given	
.00			Orde	Robert	Lodger	Married	M	38	Ship owner	Durham	Sunderland	
.01			Orde	Margaret	Lodger	Married	F	37		Durham	Sunderland	
.32			Alder	Charles	Lodger	Unmarriec	M	24	General servant	Gloucestershire	King Stanley	
.36			Bedford	Emma	Lodger	Unmarriec	F	24	Professor of dancing	Somerset	Bath	
.45			Brewster	William M	Lodger	Unmarriec	M	28	Bookseller and stati	Lincolnshire	Laceby	
.57			Isaac	Alfred	Lodger	Widower	M	28	Workery jeweller	Glamorganshire	Llanelli	
.58			Jones	Benjamin	Lodger	Married	M	26	Painter	Carmarthenshire	Carmarthen	
.69			Griffin	David	Lodger	Unmarriec	M	17	Basket maker	Ireland	Youghal	
.70			Griffin	Mary	Lodger		F	15	Dress maker	Ireland	Youghal	
.71			Amy	David P	Lodger	Unmarriec	M	35	Master mariner	Jersey	Jersey	
.79			Llewellyn	William	Lodger	Married	M	20	Unknown	Pembrokeshire	Tenby	
.80			Webster	Alpha	Lodger	Married	M	23	Mariner	London	London	

Proffesiwn e.e. CONFECTIONERS neu DRESSMAKERS

Ffig. 6

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
1	ROAD	NO	SURNAM	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN	Col
7	Wind St	2	Alderson	William	Head	Married	M	42	Confectioner	Surrey	Streatham	
220	Wind St	38	Biddle	William	Head	Married	M	34	Confectioner	Gloucestershire	Stonehouse	
227			Biddle	Nathaniel	Brother	Unmarriec	M	30	Confectioner	Gloucestershire	Stonehouse	
257	Wind St	43	Mason	Mary	Head	Unmarriec	F	36	Confectioner	Monmouthshire	Monmouth	

Oedran e.e. hidlydd personol (gweler isod) ar bawb sy'n 12 neu'n iau

Ffig. 7

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ROAD	NO	SURNAM	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN
6			Ward	Samuel	Grandson		M	8		Glamorganshire	Swansea
17			Phillips	Mary	Visitor		F	9		Glamorganshire	Gower
20			Evans	Sarah A	Daughter		F	5	Scholar	Glamorganshire	Swansea
21			Evans	David W	Son		M	3		Glamorganshire	Swansea
22			Evans	Margaret	Daughter		F	1		Glamorganshire	Swansea
25			James	Richard	Servant		M	12	Errand boy	Glamorganshire	Cardiff
28			Henessey	Bernard M	Son		M	5.5		Glamorganshire	Swansea
29			Henessey	Richard C	Son		M	3.5		Glamorganshire	Swansea
30			Henessey	Bessy	Daughter		F	1.5		Glamorganshire	Swansea
33			Roff	Mayzod A	Granddaughter		F	9	Scholar	Cambridgeshire	Cambridge
41			Williams	Elizabeth	Niece		F	9	Scholar	Glamorganshire	Aberavon
60			Jones	George B	Son		M	8	Scholar	Berkshire	Winkfield
74			Roberts	William	Son		M	11	Scholar	Glamorganshire	Swansea
75			Roberts	Eliezer	Son		M	9	Scholar	Glamorganshire	Swansea
76			Roberts	Frederick	Son		M	7	Scholar	Glamorganshire	Swansea
79			Brader	Mary J	Daughter		F	9	Scholar at home	Middlesex	Not given
80			Brader	John	Son		M	8	Scholar at home	Glamorganshire	Swansea
81			Brader	Fanny	Daughter		F	5	Scholar at home	Glamorganshire	Swansea
82			Brader	Gwynne H	Son		M	1		Glamorganshire	Swansea
88			Pearse	Charles T	Brother		M	12	Scholar	Somerset	Crewkerne
94			Tyte	William	Son		M	10	Scholar	Somerset	Wells
102			West	Mary	Niece		F	12	Scholar	Bristol	Bristol
105			Robins	Elizabeth	Servant		F	11	Errand servant	Glamorganshire	Swansea

Gwlad neu Sir eu geni e.e. SIR FORGANNWG neu IWERDDON

Ffig. 8

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ROAD	NO	SURNAM	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN
26	7 Wind St	6	Henessey	Bernard	Head	Married	M	28	Watch manufacturer	Ireland	Dublin
67			Lang	George	Visitor	Unmarriec	M	31	Lieutenant in the Ar	Ireland	Not given
159	29 Wind St	28	Davies	Thomas	Head	Married	M	47	Ship broker, Inn kee	Ireland	Wicklow
169			Griffin	David	Lodger	Unmarriec	M	17	Basket maker	Ireland	Youghal
170			Griffin	Mary	Lodger		F	15	Dress maker	Ireland	Youghal
198			Dunnovan	Catherine	Visitor	Married	F	40	Navigators wife	Ireland	Cork

Hefyd:

Statws e.e. GWEDDW neu PRIOD
Rhyw e.e. F (female)
Dinas/Man geni e.e. ABERTAWE

Gallwch drefnu gan ddefnyddio cyfuniad o hidlyddion e.e. FEMALE a HEAD neu FEMALE ac UNMARRIED. Gallwch gael cyfanswm canlyniadau’r hidlo. Yn ogystal, gallwch eithrio data gan ddefnyddio HIDLYDD PERSONOL.

CYFRIF Y DATA A HIDLWYD: (Faint o bobl a anwyd yn Sir Gaerfyrddin? Yn Iwerddon?)
Pan ddefnyddiwch hidlydd, dim ond rhif gwreiddiol y rhes a welir, mewn glas, yn y golofn rifau ar ochr chwith y dudalen. Ond does dim rhaid i chi fynd ati i gyfrif y data sydd wedi’u hidlo!

1. Pan fydd canlyniadau’r hidlo i’w gweld ar y sgrin, amlygwch ddim ond y celloedd data yn y golofn rydych am ei chyfrif gan ddefnyddio’r cyrchwr. Peidiwch â chynnwys y rhesi pennyn.

2. Edrychwch ar y bar isaf ar waelod y ffenestr. Fe welwch Modd Hidlo yn y gornel chwith. Yng nghanol y bar, dylech weld adran sydd naill ai'n wag neu â gair gwelw fel 'Cyfrif: 1 (gweler Ffig. 9).

Ffig. 9

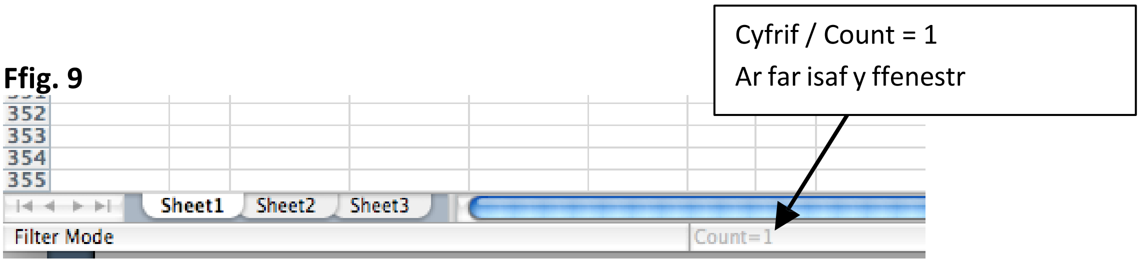

3. Os nad yw'r gair 'Cyfrif:' i'w weld, cliciwch y cyrchwr ar y rhan honno o'r bar ac fe gewch ddewislen (gweler isod). Cliciwch ar Cyfrif ac fe welwch 'Cyfrif:' yn ymddangos yn y bar gwaelod.

Ffig. 10

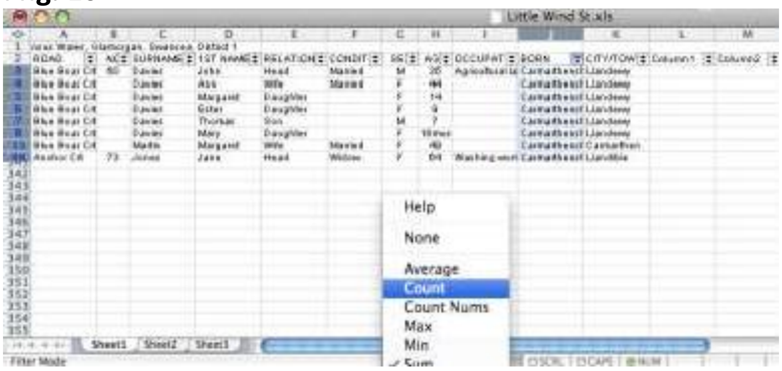

4. Os yw'ch colofn ddata wedi'i hamlygu, dylai'r cyfrif ddangos cyfanswm y cofnodion y mae arnoch eu hangen. Gweler enghraifft o hidlydd i ddangos cyfanswm y bobl yn Wind St a aned yn Iwerddon – 6.

Ffig. 11

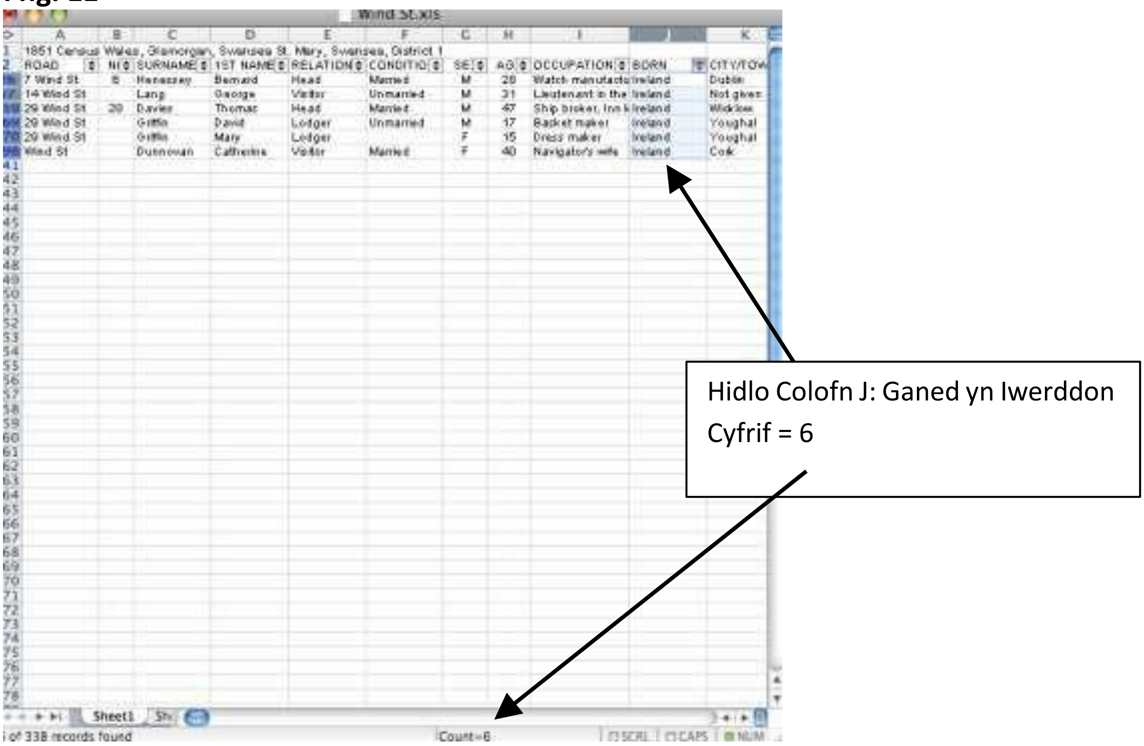

DEFNYDDIO HIDLYDD: (Dangos yr holl Bennau Teuluoedd)

1. Gofalwch eich bod yn y **MODD HIDLO (gweler uchod)**
2. Cliciwch ar saeth y golofn yr ydych yn dymuno cael yr wybodaeth ohoni. Bydd is-gwymplen o'r holl dermau yn y golofn honno'n ymddangos.
3. Dewiswch y term perthnasol e.e. **HEAD**
4. Yn awr, dylai'r sgrin restru'r holl bennau teuluoedd.
5. Er mwyn mynd yn ôl at y data gwreiddiol, heb eu hidlo, ewch yn ôl i'r ddewislen **DATA** a dewis **DANGOS Y CYFAN**.

DEFNYDDIO HIDLYDD PERSONOL: (Dangos yr holl bobl sydd dros 60 oed)

1. Gofalwch eich bod yn y **MODD HIDLO**
2. Cliciwch ar saeth y golofn yr ydych yn dymuno cael yr wybodaeth ohoni e.e. Oed (Colofn H) Bydd is-gwymplen o'r holl dermau yn y golofn honno'n ymddangos.
3. Dewiswch **(HIDLYDD PERSONOL) / (CUSTOM FILTER)**. Bydd ffenestr **AWTO HIDLO PERSONOL** yn ymddangos a fydd yn cynnig sawl blwch ar ôl gosodiad fel "Dangos rhesi lle mae'r OED…"

Ffig. 12

4. Dewiswch y saeth ar y blwch cyntaf. Cewch gynnig sawl dewis o gwymplen e.e. YN HAFAL I neu YN LLAI NA NEU'N HAFAL I. Dewiswch yr un y mae arnoch ei angen, yn yr achos hwn '**YN FWY NA**'
5. Yn y blwch i'r dde, dewiswch derm arall e.e. **60**. Mae gennych ddewisiadau eraill yn y blychau isod. Yna cliciwch ar **IAWN**.
6. Yn awr, dylai'r sgrin restru'r holl bobl sydd dros 60 oed. Yna, gallwch ddefnyddio'r saethau **AWTO HIDLO** i gyfyngu'r data eto i bob menyw dros 60 neu bob dyn dros 60.

Ffig. 13

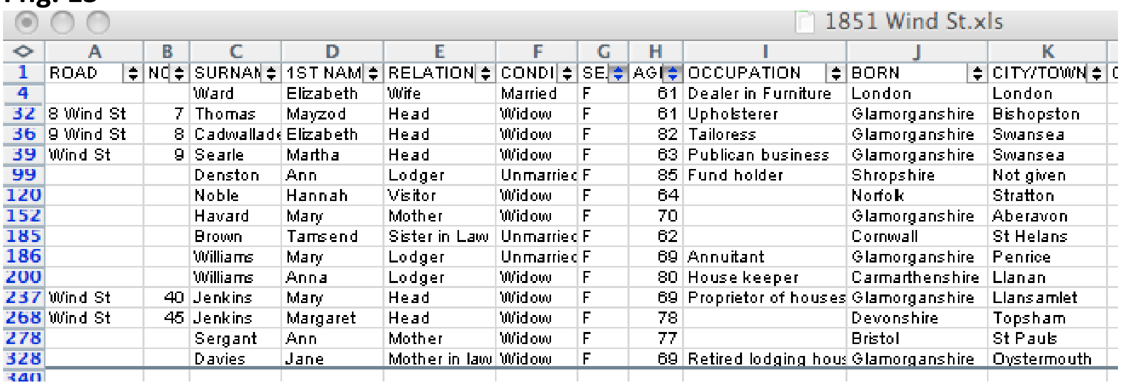
1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ROAD	NC	SURNAI	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGI	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN
4			Ward	Elizabeth	Wife	Married	F	61	Dealer in Furniture	London	London
32	8 Wind St	7	Thomas	Mayzod	Head	Widow	F	61	Upholsterer	Glamorganshire	Bishopston
36	9 Wind St	8	Cadwallade	Elizabeth	Head	Widow	F	82	Tailoress	Glamorganshire	Swansea
39	Wind St	9	Searle	Martha	Head	Widow	F	63	Publican business	Glamorganshire	Swansea
99			Denston	Ann	Lodger	Unmarriec	F	85	Fund holder	Shropshire	Not given
120			Noble	Hannah	Visitor	Widow	F	64		Norfolk	Stratton
152			Havard	Mary	Mother	Widow	F	70		Glamorganshire	Aberavon
185			Brown	Tamsend	Sister in Law	Unmarriec	F	62		Cornwall	St Helans
186			Williams	Mary	Lodger	Unmarriec	F	69	Annuitant	Glamorganshire	Penrice
200			Williams	Anna	Lodger	Widow	F	80	House keeper	Carmarthenshire	Llanan
237	Wind St	40	Jenkins	Mary	Head	Widow	F	69	Proprietor of houses	Glamorganshire	Llansamlet
268	Wind St	45	Jenkins	Margaret	Head	Widow	F	78		Devonshire	Topsham
278			Sergant	Ann	Mother	Widow	F	77		Bristol	St Pauls
328			Davies	Jane	Mother in law	Widow	F	69	Retired lodging hous	Glamorganshire	Oystermouth

7. Er mwyn mynd yn ôl at y data gwreiddiol, heb eu hidlo, ewch yn ôl i'r ddewislen **DATA** a dewis **DANGOS Y CYFAN**.

DEFNYDDIO HIDLYDD PERSONOL MANYLACH: (Dangos yr holl bobl sydd rhwng 13 ac 20 oed)

1. Gofalwch eich bod yn y **MODD HIDLO /**
2. Cliciwch ar saeth y golofn yr ydych yn dymuno cael yr wybodaeth ohoni e.e. **AGE** (Colofn H) Bydd is-gwymplen o'r holl dermau yn y golofn honno'n ymddangos.
3. Dewiswch **(HIDLYDD PERSONOL)** Bydd ffenestr **AWTO HIDLO PERSONOL** yn ymddangos a fydd yn cynnig sawl blwch ar ôl gosodiad fel "Dangos rhesi lle mae'r OED…"
4. Dewiswch y saeth ar y blwch cyntaf. Cewch gynnig sawl dewis o gwymplen e.e. **YN HAFAL I** neu **YN LLAI NA NEU'N HAFAL I**. Dewiswch yr un y mae arnoch ei angen e.e. 'Y**N FWY NA NEU'N HAFAL I**'
5. Yn y blwch i'r dde, dewiswch derm arall e.e. **13**.
6. Ewch i'r blwch nesaf isod. Dewiswch y term arall y mae arnoch ei angen e.e. **YN LLAI NA NEU'N HAFAL I**.
7. Ewch i'r blwch olaf. Dewiswch rif arall e.e. **20**. Yna cliciwch **IAWN**.
8. Yn awr, dylai'r sgrin restru'r holl bobl rhwng 13 ac 20 oed.

Ffig. 14

1851 Wind St.xls

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	ROAD	NO	SURNAM	1ST NAM	RELATION	CONDI	SE	AGE	OCCUPATION	BORN	CITY/TOWN
9			Muckford	Mary	Neice	Unmarried	F	16		Surrey	Lambeth
10			Sullivan	Mary	Servant	Unmarried	F	19	General servant	Glamorganshire	Swansea
12	Duke Tavern		Farish	Jessy	Daughter	Unmarried	F	19		Monmouthshire	Monmouth
13			Hughes	Sarah	Servant	Unmarried	F	20	General servant	Glamorganshire	Swansea
23			James	Mary	Servant	Unmarried	F	19	House servant	Glamorganshire	Caerphilly
24			Jenkins	Eliza	Servant	Unmarried	F	17	Nurse	Glamorganshire	Swansea
31			Lucas	Margaret	Servant	Unmarried	F	20	Nurse Maid	Glamorganshire	Swansea
38			Thomas	Mary	Servant	Unmarried	F	14	Maid of all work	Glamorganshire	Swansea
42			Beynon	Elizabeth	Servant	Unmarried	F	18	House servant	Glamorganshire	Gower
65			Husband	Ann	Servant	Unmarried	F	16	General servant	Glamorganshire	Swansea
71			Roberts	Matilda	Daughter	Unmarried	F	20		Glamorganshire	Swansea
72			Roberts	James	Son	Unmarried	M	15	Cabinet maker	Carmarthenshire	Llanelli
73			Roberts	John	Son	Unmarried	M	13	Scholar	Glamorganshire	Swansea
83			Edwards	Ann	Servant	Unmarried	F	19	House servant	Pembrokeshire	St Davids
87			Pearse	Sarah G	Sister		F	14	Scholar	Somerset	Crewkerne
93			Tyte	Elizabeth J	Daugher		F	13	Scholar	Somerset	Wells
95			Winch	Elizabeth	Servant	Unmarried	F	17	House servant	Durham	Sunderland
109			Cock	Harriett	Daughter		F	13	Scholar at home	Glamorganshire	Swansea
125			Broomscon	Agnes	Servant	Unmarried	F	16	Nurse maid	Devonshire	Torrington
129			Hopkins	George	Son	Unmarried	M	19	Plumber	Glamorganshire	Swansea

9. Er mwyn mynd yn ôl at y data gwreiddiol, heb eu hidlo, ewch yn ôl i'r ddewislen **DATA** a dewis **DANGOS Y CYFAN**.

DEFNYDDIO DAU HIDLYDD: (Sawl Pen Teulu sy'n fenyw?)

1. Gofalwch eich bod yn y **MODD HIDLO**.
2. Cliciwch ar saeth y golofn yr ydych yn dymuno cael yr wybodaeth ohoni (yn yr achos hwn, E). Bydd is-gwymplen o'r holl dermau yn y golofn honno'n ymddangos.
3. Dewiswch y term perthnasol e.e. **HEAD.**
4. Yn awr, dylai'r sgrin restru'r holl bennau teuluoedd.
5. Cliciwch ar saeth yr ail golofn berthnasol (yn yr achos hwn, G). Dewiswch F o'r is-ddewislen.
6. Yn awr, dylai'r sgrin restru'r holl bennau teuluoedd sy'n fenywod.
7. Er mwyn mynd yn ôl at y data gwreiddiol, heb eu hidlo, ewch yn ôl i'r ddewislen **DATA** a dewis **DANGOS Y CYFAN**.